

2. Marie Aubert: Du burde skamme dig

Novellen er fra novellesamlingen Må jeg komme med dig hjem fra 2016.

Marie Aubert (f. 1979), norsk forfatter.

- Har du bare været indenfor siden sidst? spørger min bror i telefonen.
- Nja, siger jeg.
Han siger ikke noget i et stykke tid, og til sidst må jeg spørge, om han er der.
- Men du kommer i aften, siger han.
- 5 – Gør jeg? siger jeg.
– Ja, det gør du. Tag din pæne kjole på. Solveig er i gang med at marinere kødet nu, vi har alt for meget mad.
- Min pæne kjole passer ikke længere, siger jeg.
Min bror puster langsomt ud gennem næsen.
- 10 – Mange af os har prøvet lidt af hvert, siger han.
– Lidt af hvert! siger jeg.
– Ikke ligesom dig. Men de kommer ikke til at være onde, det er det, jeg mener, de ved, hvem du var. Hvem du er.

Jeg går på Vinmonopolet¹ alligevel, det gør jeg. Det er varmt udenfor, og der er
15 mange mennesker i centeret. Jeg køber billig hvidvin, jeg kan ikke lide at gøre det, men sådan må det være. Jeg skal være sådan en, der spiser grillmad og drikker billig vin, jeg skal hygge mig med det, det er bare om at komme i gang. Jeg tager aldrig solbrillerne af. Lige siden jeg kom ud, har jeg gået med solbriller og kasket for en sikkerheds skyld, men der er nok ingen, der genkender mig længere. Det er
20 kun sket én gang, det var en gammel mand i sporvognen. Jeg mærkede hans blik og prøvede at skjule mig for det, spille død. Før han stod af, lagde han hånden på min skulder og sagde: *Undskyld? Jeg vil bare lige sige, at du burde skamme dig. Det burde du virkelig.* En helt almindelig mand. Efterfølgende havde jeg lange samtaler med ham indeni, hvor jeg sagde, at det gjorde jeg, skammede mig, forklarede ham, at jeg prøvede at forbedre mig.

Det var anderledes, da det stod på. Jeg vidste ikke, at så mange læste aviser, at så mange fulgte med i nyhederne. Jeg holdt op med at gå ud og spise, holdt op med at tage bussen, for jeg hørte mit navn summe gennem luften og fare rundt som en hurtig flue. Nogle gange råbte folk efter mig, det var, som om hvem som helst
30 kunne tage mit navn og kaste det efter mig. En fredag jeg lå på sofaen, snakkede de om mig i Nytt på nytt². Jon Almaas³ sagde, at jeg sikkert ville snyde mig ud af fængslet igen, bestikke vagterne, sådan noget, og publikum grinede, de grinede højt og klappede. Dagen efter blev jeg indenfor helt til om eftermiddagen, og da jeg gik ud for at hente posten, var der nogen, som havde hængt et udklip fra Dagbladet⁴ på opslagstavlen i opgangen. Det ringede for ørene som en hidsig sirene, da jeg indså, at alle måtte have set det, alle.

¹ *Vinmonopolet*: norsk statsejet butikskæde, der har monopol på salg af drikke med et alkoholindhold på over 4,75%.

² *Nytt på nytt*: satirisk norsk nyhedsprogram.

³ *Jon Almaas*: (f. 1967) vært på Nytt på nytt.

⁴ *Dagbladet*: Norges tredjestørste avis.

Før jeg skal afsted, prøver jeg mine gamle kjoler. Jeg har to af de dyreste tilbage. De strammer nådesløst over maven, og jeg sveder og slider og skifter og skifter og græder næsten i varmen. Fedtet hænger på armene, bølger hvidt på ryggen, vælter ud overkanten af bh'en. Jeg kan ikke forstå, at det er mig, jeg plejede ikke at se sådan ud. Det ender med, at jeg kommer alt for sent. Før ville jeg have taget en taxa, nu må jeg tage bussen og så T-banen⁵ og så gå et stykke til huset med den store have, hvor min brors børn farer barbenede rundt og råber sammen med nogle andre børn. De voksne sidder omkring havebordet, og det er sommerhyggeligt som et skagensmaleri. De er forberedt på mig. Jeg kan se sådan noget nu, folk opfører sig anstrengt normalt og prøver at skjule, at de glø. Det er Johanne og Martin, Kristian og Mette Marie, Johan og Maria, Siri og Marcus og nogen, jeg ikke har set før, og de er i gang med at spise. Tallerkenerne på bordet er fedtede af koteletter og balsamico⁶.

⁵⁰ – Hvor er du fin, siger min bror og puffer mig i siden.

– Ha ha, siger jeg.

Jeg føler mig så synlig, som om jeg har en stærk farve. Solveig er god og hurtig og stikker et glas rosévin i hånden på mig, hun skubber mig ned i en stol og dynge mad på tallerkenen, lammekotelet og tzatziki⁷ og kartoffelbåde.

⁵⁵ – Går det godt med dig for tiden? spørger Mette Marie ved siden af mig.

– Fint, siger jeg. – Har du lavet noget sjovt over sommeren?

Det løber bare ud af hende. Hun og Kristian kørte til Molde⁸ (Kristian skåler til mig fra den anden side af bordet) og besøgte onkler og bedsteforældre, og det var lidt af en tur over fjeldet med to små børn, den ene blev køresyg, ikke bare lidt, ⁶⁰ hvis jeg forstår, hvad hun mener, spørgsmålet er, om de gør *det* igen næste år, og så var de ti dage på Kreta, et lille sted, hvor man ikke tager hen på charterferie, der var turister, selvfølgelig, men ikke sådan at det var påtrængende, man fik ligesom ikke følelsen af, at turisme var det eneste, de levede af, hvis jeg forstår, jeg nikker.

Så er hun færdig og venter på, at jeg skal sige noget, og jeg leder, men jeg smiler bare dumt. Jeg har ikke noget at fortælle længere. Jeg har solet mig i baggården, når der har været sol, gået tur i nabolaget om aftenen, selv da havde jeg solbriller og kasket på, og så har jeg set Netflix, en masse romantiske komedier, bare lort. Til sidst rejser Mette Marie sig og siger, at hun skal på toilettet. Jeg tager en bid af en kartoffelbåd og lader, som om jeg har fået en sms, det er en gammel ⁷⁰ Nokia⁹, jeg har ikke engang en smartphone nu, og så tænder jeg en cigaret, jeg er den eneste, der ryger.

Ham ved siden af mig vil hilse, han hedder Bjørnar. Han siger noget om, hvordan han kender min bror og Solveig, noget med arbejdet.

– Jeg er hans søster, siger jeg.

⁷⁵ Jeg kan ikke regne ud, om han ved det hele eller ej. Min lille niece fræser barbenet forbi os på græsset. Jeg smiler til hende, men hun genkender mig ikke, hvorfor skulle hun det.

⁵ *T-banen*: metrosystem i Norges hovedstad Oslo.

⁶ *balsamico*: en krydret italiensk vineddike.

⁷ *tzatziki*: en græsk yoghurtsalat med agurk og hvidløg.

⁸ *Molde*: norsk by og kommune.

⁹ *Nokia*: mobiltelefonmærke.

– Har du børn? spørger Bjørnar.

Jeg ryster på hovedet. Han har to. De er på Vestlandet¹⁰ med deres mor og kommer hjem i morgen.

– Jeg kan ikke sige, at det ikke er godt at have fri, siger han, og så ler han. – Indimellem har man jo mest lyst til bare at gå ud ad døren om morgenen og aldrig komme tilbage.

– Hvor ville du så tage hen? spørger jeg.

⁸⁵ – Langtbortistan¹¹, siger han.

– Ligesom Anders And, siger jeg.

– Ligesom Anders And, siger han og griner.

– Hvor tæt på har du været? siger jeg.

– Hvor tæt på hvad?

⁹⁰ – Aldrig at komme tilbage.

Han svinger vinen rundt i glasset.

– Nej, det er jo bare sådan noget, man tænker engang i mellem.

Jeg får lyst til at sige, at jeg egentlig er pæn, at jeg egentlig er god til at snakke. Jeg er ikke sådan en, som er tyk og smiler dumt og ikke kan deltage i en almindelig samtale.

⁹⁵ Min bror sætter sig på hug ved siden af mig.

– Hvordan går det? spørger han, lavt så Bjørnar ikke kan høre det.

– Det ved jeg ikke helt, siger jeg.

– Det skal nok gå, siger han og klapper mig på armen, jeg holder hårdt fast i hans hånd, og en pludselig gråd bruser op i næsen. Han er den eneste, jeg har tilbage, der er ingen andre, som ringer eller skriver til mig længere, men det gør han, og jeg må gerne være her, jeg skal være taknemmelig for det, det skal jeg.

Da solen er gået ned, kommer Solveig med et tæppe. Jeg pakker mig ind og drikker hvidvin. Nogen snakker om global opvarmning. Bjørnar er småfuld og snakker i meget lange sætninger. Jeg prøvede at følge med i nyhederne i begyndelsen, tænkte at jeg ikke skulle falde af på den. Jeg sad i fællesrummet i en revnet lædersofa og tændte det gamle, tykke tv klokken syv, men alt syntes fjernere og fjernere, statsråd og krige og bloggere og folk, som havde skrevet kronikker. Efter noget tid blev jeg ligesom de andre, røg en pakke cigaretter om dagen og blev tyk og glemte, hvordan man taler med almindelige mennesker til en fest.

¹¹⁰ Solveig og min bror, alle deres venner rundt om bordet, de griner af vittigheder fra en ferie, de var på for mange år siden. De tager fat i hinandens børn, når de kommer flyvende forbi, og løfter dem op og kilder dem. Som om det er noget selvfølgelig, noget man bare gør. Jeg må prøve at være en, der er almindelig, en, der er ordentlig, men jeg kommer ikke til at føle mig sådan. Det bevæger sig indover mig og forplanter sig langsomt i kroppen. Det er for sent for mig.

Til sidst rejser Marianne og Morten sig og siger, at de må vist hellere tænke på at komme hjem. Det starter en kædereaktion, alle må vist hellere tænke på at komme hjem. I morgen er der bedsteforældre, som skal besøges, og hytter, som skal males, og frysere, som skal afrimes, og gud ved hvad. Børnene bliver gennet sam-

¹⁰ *Vestlandet*: landsdel i det sydvestlige Norge.

¹¹ *Langtbortistan*: fiktivt land i Anders And-universet.

men og griner trætte eller sover på deres fædres arme, damerne krammer Solveig, nogle er røde i ansigtet og gaber og står ikke helt fast. Så kommer taxaerne og forsvinder igen, og så er der stille og tomt og mørkt i haven.

Solveig og min bror bærer tallerkener og bestik ind, mens Bjørnar og jeg tager
125 et glas til, han synes godt, vi kan unde os selv det, nu hvor ferien snart er forbi.

– Hvor ville du tage hen, hvis du skulle rejse væk? spørger han.

– Måske til Kina, siger jeg.

– Det er jo bare at tage af sted, siger han. – Spare lidt op.

Mandag begynder jeg som receptionist, et lortejob for studerende. Jeg kan ikke
130 købe en lejlighed nogensinde igen, ikke en gang et par dyre bukser. Og hvad skulle jeg også til Kina for? Jeg rejser mig og siger, at jeg skal tisse.

På vej ud fra toilettet hører jeg Solveig og min bror inde i køkkenet.

– Hun siger næsten ingenting, siger Solveig og klirrer med tallerkenerne. – Har
135 hun det godt?

– Hun gør det ikke ligefrem let for sig selv, siger min bror.

– Jeg har lidt ondt af hende, siger Solveig.

– Jeg begynder at blive ret træt af hende, siger min bror.

– Må jeg spørge dig om noget? siger Bjørnar.

140 Han vil nasse en cigaret af mig. Jeg trækker tæppet op om mig, jeg ved ikke, om det er aftenkulden eller alkoholen eller noget andet, som får mig til at ryste.

– Hvordan var det derinde? siger han.

Der er ingen, som ikke ved det, det må jeg indse. Han ser nysgerrig ud, nærmest ophidset, jeg ved ikke, om jeg kan lide det.

145 – Nej, siger jeg. – Der var kedeligt. Intet at lave.

Han nikker ivrigt, ryger og hoster uden at slippe mit blik.

– Og hvad mere, siger han.

– Og hvad mere? siger jeg. – Ikke mere. Der var ingenting.

– Ej, undskyld, siger han. – Jeg burde ikke spørge om sådan noget. Men man
150 bliver jo bare nysgerrig.

– Nysgerrig på hvad? siger jeg. – Det, jeg gjorde før eller det, jeg lavede derinde?

– Altså, begge dele, siger han og ler lidt. – Jeg mener, jeg har jo sådan et helt almindeligt liv, jeg mener sådan *helt* almindeligt, siger han og spærrer øjnene op og slår ud med armene for at vise hvor almindeligt.

155 – Og så sker det jo, at man tænker *hvad nu hvis*, på en måde. At det kunne have været noget helt andet.

Jeg rykker mig frem i stolen og kysser ham. Han har dårlig ånde, men vi kysser, jeg kysser en mand.

– Det her er nok ikke ligefrem en god idé, siger han og ler.

160 – Lad være med at grine af mig, siger jeg.

Han kan ikke lade være med at smile. Jeg kysser ham igen. Han trækker mig over på sit skød, og vi kysser, det er så godt, han kysser min hals og rører ved mine bryster. Han er så tæt på. Jeg stønner lydløst.

– Må jeg ikke komme med dig hjem? spørger jeg.

165 – Jo, siger han ind mod min hals.

Nogen rømmer sig. Vi rykker væk fra hinanden, og Bjørnar ser fløv ud og tørrer sig om munden.

– Så er det slut med serveringen for i aften, siger min bror og tager vores glas.

Vi siger ingenting i taxaen. Det er ret mørkt udenfor, snart er det efterår. Chaufføren snakker lavmælt i telefon på et sprog, jeg ikke forstår. Bjørnar skal til Sinsen¹².
170 Hvidvinen har givet mig halsbrand.

– Du, siger han og piller ved sine hænder. – Jeg mente ikke. Altså, du har det sikkert virkelig hårdt, og jeg har jo familie og sådan.

– Det gør ikke noget, siger jeg.

175 – Det gør noget for mig, siger han.

– Jeg siger ikke noget, siger jeg.

– Nej? siger han håbefuldt. – Jeg føler mig virkelig som et røvhul lige nu.

Hvor er han dum. Jeg ser ud ad vinduet, vi kører over Carl Berner¹³.

– Kan du låne mig nogle penge? spørger jeg.

180 – Penge? siger han. – Hvor meget?

– Ti tusind.

Han ser på mig med åben mund. Jeg har lyst til at grine.

– Hvad skal du med dem? siger han.

– Fem tusind, siger jeg. – Så lover jeg, at jeg ikke siger noget.

185 – Mener du det? siger han. – Seriøst?

– Ja, siger jeg.

– Hold da kæft, siger han og ryster på hovedet.

– Det var jo sådan, du ville have det, siger jeg.

– Er du helt dum, eller hvad? siger han.

190 Taxaen standser. Han giver chaufføren tohundrede. På vej ud vender han sig mod mig.

– Du burde fandeme skamme dig, siger han og smækker døren i bag sig.

Jeg ser efter ham, da han går hen til sin opgang med vrede skridt og låser sig ind. Jeg mærker, at jeg er fuld.

195 – Du burde fandeme skamme dig, efteraber jeg.

Chaufføren vender sig og ser på mig.

– Så køør da, siger jeg.

Jeg skammer mig ikke, tænker jeg, mens bilen svinger ud på Trondheimsvejen igen. Det gør jeg ikke.

¹² Sinsen: byområde i Oslo.

¹³ Carl Berner: plads i Oslo.